

בס"ד. ש"פ וישלח, י"ד כסלו, ה'תשח"י

(הנחה בלתי מוגה)

וישלח יעקב מלאכים גו' ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה¹, ואיתא במד"ר² שור זה משוח מלחמה, שנאמר³ בכור שורו הדר לו (ויובן זה ע"פ דברי המד"ר להלן⁴ שור זה יוסף (משיח בן יוסף⁵), שעפ"ז יובן שייכות הפסוק בכור שורו הדר לו לענין משוח מלחמה), חמור זה מלך המשיח (משיח בן דוד⁶), שנאמר⁷ עני ורוכב על חמור, צאן אלו ישראל, שנאמר⁸ ואתנה צאני צאן מרעיתי, ועבד ושפחה, (כמ"ש) הנה⁹ כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גבירתה.

והענין בזה⁹, שע"י העבודה בבחי' צאן ועבד ושפחה, שזוהי עבודתם של ישראל, אזי ויהי לי שור וחמור, שמגיעים לגילוי המשיח. דהנה, עבודתם של ישראל היא בקבלת עול, שזהו יסוד העבודה ותכלית העבודה, דהתחלת ויסוד העבודה הוא בדרך עבד פשוט, ועד שמגיעים לתכלית העבודה שהיא העבודה דעבד נאמן¹⁰. ובזה גופא ישנה העבודה דקב"ע כמו שהיא בנשמות דכורא, והוא בחי' עבד, וישנה העבודה דקב"ע כמו שהיא בנשמות דנוקבא, והוא בחי' שפחה. וזהו גם הענין דצאן, שגם בזה מרומזת העבודה זו דקב"ע, דבצאן כתיב¹¹ כצאן לטבח יובל, שאין להצאן שום רצונות כלל והולכת להמקום שמוליכים אותה, וזהו גם שצאן הוא מלשון צאי¹², כמ"ש¹³ צאי לך בעקבות הצאן, צאינה וראינה¹⁴, דצאינה הו"ע היציאה מעצמו ומכל עניו, אז ער גייט ארויס פון זיך און פון אלע זיינע ענינים, באופן של קב"ע בלי שום טו"ד, ועי"ז נעשית היציאה מכל הענינים שבסדר ההשתלשלות, שזהו"ע וראינה,

(10) ראה תו"ח ויקהל תקפת, ב ואילך

(בהוצאה החדשה — ח"ב שצו, א ואילך).

המשך תרס"ו ס"ע שח ואילך.

(11) ישע"י נג, ז.

(12) ראה תו"א ויצא כג, ג. תו"ח ויצא לח,

ב. שם פרשתנו לט, ג ואילך. אוה"ת פרשתנו

רכת, א.

(13) שה"ש א, ח.

(14) שם ג, יא.

(1) ריש פרשתנו (לב, ד).

(2) ב"ר פע"ה, ו.

(3) ברכה לג, יז.

(4) פסקא יב.

(5) ראה פדר"א פי"ט. זח"ג רנב, א.

(6) זכרי' ט, ט.

(7) יחזקאל לד, לא.

(8) תהלים קכג, ב.

(9) ראה תו"ח פרשתנו מ, סע"ב ואילך.

דקאי על גילוי אלקות שלמעלה מסדר השתלשלות, וגילוי זה ממשיכים גם למטה בסדר השתלשלות. והיינו שע"י העבודה דצאן ועבד ושפחה, שזוהי העבודה לצאת מעצמו בדרך קבלת עול, אזי ויהי לי שור וחמור, שזוכים להגילוי דלעתיד לבוא. וזהו¹⁵ ששלח יעקב להודיע לעשו, אשר עבד עבודתו עשרים שנה בבית לבן ובירר שם כל הבירורים כו' בבחי' צאן ועבד ושפחה, ועי"ז ויהי לי שור וחמור.

והנה כיון שהתורה היא נצחית¹⁶, וכמו שמביא רבינו הזקן¹⁷ ענין זה בביאור מ"ש¹⁸ כי קרוב אליך הדבר מאד, דקאי על כאו"א מישראל, גם הפחותים, שגם להם קרוב הדבר מאד, מאד דייקא, הרי מובן שלכאו"א מישראל קרוב מאד להגיע לבחי' צאן ועבד ושפחה ועי"ז ויהי לי שור וחמור, זה מלך המשיח. וצריך להבין איך אפשר להגיע לזה, הרי בזמן הגלות ישנם כמה העלמות והסתרים, ובפרט בדרא דעקבתא דמשיחא שהחושך כפול ומכופל, ואיך אפשר לכאו"א להגיע להגילוי דחמור זה מלך המשיח. אך כללות הענין הוא, כמאמר¹⁹ ישראל עושים תשובה ומיד הם נגאלים, והיינו, דמבלי הבט על כל ההעלמות והסתרים כו', הנה ע"י התשובה אפשר לפעול מיד הגאולה. אמנם זה גופא צריך להבין, איך אפשר ברגעא חדא להפוך מן הקצה אל הקצה, אשר מבחי' עומק תחת יגיעו לעומק רום, ועוד למעלה יותר.

(ב) ויובן זה בהקדים מ"ש²⁰ שוש תשיש ותגל העקרה בקיבוץ בני' לתוכה בשמחה, וצריך להבין²¹, הלא ענין השמחה הוא מצד הבנים, כמ"ש²² אם הבנים שמחה, ומאחר שהיא עקרה, איך שייך שיהי' אצלה ענין השמחה. וגם צ"ל שהרי זה סתירה מיני' ובי', דמאחר שהיא עקרה, כיצד שייך אצלה הענין דקיבוץ בני'. ויובן ע"פ מה שאמר ישעי', נביא הגאולה, בענין הגאולה העתידה, רני עקרה לא ילדה²³, ופריך בגמרא²⁴ משום דלא ילדה רני (בתמי'), ומשני, רני כנסת ישראל שדומה

(21) בהבא לקמן ראה ד"ה שוש תשיש בסה"מ תרנ"ז ע' רצה ואילך (וראה בהשיחה שלאחרי המאמר שכנראה מיוסד הוא על ד"ה כי בועליך לאדמו"ר הצ"צ (ראה אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתנו ואילך), ואדמו"ר מהר"ש (ראה סה"מ תרל"ד ע' רצט ואילך)).

(22) תהלים קיג, ט.

(23) ישעי' נד, א.

(24) ברכות יו"ד, א.

(15) ראה בכ"ז תו"א ריש פרשתנו. תו"ח פרשתנו שם. וראה לקו"ש ח"א ע' 69. חכ"ה ע' 368.

(16) תניא רפי"ז.

(17) שם פ"ז ואילך.

(18) נצבים ל, יד.

(19) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(20) בנוסח ברכת שבע ברכות.

לאשה עקרה שלא ילדה בנים לגיהנם כוותיכו (כמו אומות העולם). והענין בזה, דהנה, יש תולדות בקדושה ויש תולדות בלעו"ז. תולדות בקדושה הם המדות הנמשכות מצד הבינה, כמ"ש בלאה כי ילדתי לו ששה בנים²⁵, לאה הו"ע ההתבוננות, כמ"ש²⁶ ושם הגדולה לאה, הגדולה ה"א גדולה, בחי' בינה, שעל ידה נולדים המדות, שלכן נקראת הבינה אם הבנים (שמחה)²⁷, והיינו, דכאשר מתבונן בגדולת הוי' בטוב הוי' וחסדר עמנו אזי מתעורר באהבה לאלקות, וכאשר מתבונן בענין רוממותו ית' אזי מתעורר ביראה שנופל עליו אימה ופחד, וכן הוא בשאר המדות (שכללותם הם אהוי"ר) שנולדים מהבינה, שזהו התולדות דקדושה. אמנם, בכדי שיהי' ענין הבחירה, כמ"ש²⁸ ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב גו' ובחרת בחיים, לכן ישנם גם מדות בלעו"ז, כדי שאעפ"כ יהי' ובחרת בחיים. וגם המדות דלעו"ז נולדים מההתבוננות דבינה, דכאשר מתבונן בענין תענוגי העולם כו', אזי מתעורר בתאוה ואהבה זרה, וכאשר מתבונן בענינים המביאים את היראה, כמו פן יחסר לחמו²⁹ וכדומה, אזי נתעורר ביראה זרה, וכמו"כ בשאר המדות רעות (שכללותם הם אהוי"ר זרות) שנולדים מהבינה, והם התולדות דלעו"ז. וזהו רני עקרה לא ילדה, דכיון שלא ילדה בנים לגיהנם כוותייהו דאומות העולם, היינו, שאין לו אהוי"ר זרות, הנה מצד זה הרי הוא בשמחה.

ג) **והנה** הדרך להגיע לזה שיהי' בטוח אשר לא יהיו לו תולדות דלעו"ז, הוא מ"ש³⁰ כי בועליך עושיך, ואמרו רז"ל³¹ אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי, דאשה קאי על כנס"י ועל כאו"א מישראל, שכורת ברית למי שעשאו כלי, היינו שנעשה כלי לאלקות. והענין בזה, דהנה כתיב³² באר חפרוה שרים, שרים הם האבות³³, אברהם יצחק ויעקב, אבות העולם, והם החופרים באר, דכשם שהבאר הוא מעיין ומקור חיים שנובע מתתא לעילא, דכאשר מסירים את הדברים המונעים מכסים מעלימים ומסתירים אזי הוא נובע בתוקף גדול, כך האבות חופרים באר בכאו"א מישראל, ער זאָל האָבן אַ קוועל און אַ גישמאַק אין אלקות. וזהו"ע הכלי, שיש לו חיות בקדושה. דהנה, קיום

29) ע"פ ישעי' נא, יד.

30) שם נד, ה.

31) סנהדרין כב, ב.

32) חוקת כא, יח.

33) ראה זח"ג קנ, א. לקו"ת חוקת סב,

ד.

25) ויצא ל, כ.

26) שם כט, טז.

27) ראה פרדס שער ערכי הכינויים ערך

אם הבנים. וראה תו"ח ויצא כט, ב. אוה"ת

חנוכה רחצ, ב. ועוד.

28) נצבים ל, טרי"ט.

המצוות אפשר להיות גם בלי חיות, בדרך מצות אנשים מלומדה³⁴, וכמו מי שהוא בטבע הקרירות, שמצד טבעו אין לו חיות בעניני תאוות, ולכן הוא סר מרע, ומקיים מל"ת ומ"ע³⁵, אבל קיום המצוות הוא בלי שום חיות כלל. וכמו"כ אפשר להיות שמקיים את המצוות לפי שנתחנך כן ומעשה אבותיו בידיו, שאז קיום המצוות הוא בלי שום חיות כלל, ולכן חסר בהידור המצוה עד שלפעמים חסר גם בעיקר המצוה. וכמו שהוא בקיום המצוות כן הוא גם בעבודת התפלה, שאפשר שתפלתו תהי' בלי שום חיות כלל, עד שלפעמים יכול לשכוח איזה מזמור הוא אומר, והיינו לפי שתפלתו הוא רק בשפתיו בלבד ולבו בל עמו, ער ווייס ניט וואָס מיט אים טוט זיך. ואפילו בלימוד התורה, הנה אף שבתורה מאיר אוא"ס, מ"מ, אפשר להיות לימוד התורה בלי שום חיות דקדושה, וכל לימודו הוא לפי שהוא מתמיד בטבעו או מצד ההרגל, אבל אין לו שום חיות (דקדושה) כלל, כיון שלומד תורה ושוכח שהתורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, והיינו דאף שלומד תורה, מ"מ, בשעת הלימוד גופא יכול לשכוח על נותן התורה. ולזה צ"ל ענין הבאר והכלי שנעשה ע"י האבות, שהעבודה בקיום המצוות בתפלה ובלימוד התורה תהי' בחיות אלקי.

והנה הזמן המסוגל לזה לפעול בעצמו שיהי' כלי לקדושה הוא בעבודת התפלה, דענין התפלה הוא לפעול בעצמו שלא יהי' נשמה באפר³⁶ בלבד, אלא שהנשמה תאיר בפנימיות, והתפלה היא יסוד לעבודת כל היום, שעז"נ³⁷ ויעקב הלך לדרוכו, בלימוד התורה ובקיום המצוות, ובכל דרכיך דעהו³⁸, והיינו, שע"י התפלה נעשה כלי לאלקות, אשר כל עניניו שבמשך היום יהיו בחיות דקדושה. והנה, כשם שבעשיית כלי בגשמיות, שלוקחים גולם של עץ או מתכת ועושים ממנו כלי, צריך להיות ב' ענינים, חקיקה מבחוץ וחקיקה מבפנים, שהחקיקה מבחוץ היא להסיר את הענינים שבהגולם שאינם נצרכים להכלי ובמילא מבלבלים לעשיית הכלי, ושישאר רק מה שצריך להכלי, ולאחרי החקיקה מבחוץ אזי צ"ל גם החקיקה מבפנים בכדי שיהי' כלי קיבול, הנה כמו כן הוא גם בעבודת התפלה שענינה הוא שהאדם יהי' כלי לאלקות, יש בזה ג"כ ב' הענינים דחקיקה מבחוץ וחקיקה מבפנים, וכמבואר בכ"מ³⁹ שחקיקה

(37) לשון הכתוב — ויצא לב, ב. וראה המשך וככה תרל"ז פצ"ו (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרלא ואילך). ועוד.

(38) משלי ג, ו.

(39) ראה לקו"ת בחוקתי מז, ד.

(34) ישע"י כט, יג.

(35) חסר קצת (המו"ל).

(36) ישע"י ב, כב. ברכות יד, א. לקו"ת

פינחס עד, ד. ד"ה לכה דודי דש"פ תצא תשי"ד

פ"ד (ת"מ סה"מ אלול ע' רלה ואילך). וש"נ.

מבחוץ הוא בפסוקי דזמרה שענינם לזמר עריצים, והיינו להסיר ולכרות את כל התאוות זרות, דכאשר ישנם בו תאוות זרות אי אפשר שיהי' כלי לקדושה, ולאחרי הסרת התאוות זרות בפסוד"ז, באה העבודה דברכות ק"ש וק"ש עד שמו"ע, שעל ידה נעשית החקיקה מבפנים שיהי' כלי לקדושה. ואח"כ בא לשמו"ע שהו"ע שפיכת הנפש, ולכן יש שם י"ב ברכות אמצעיות דבקשת צרכיו, ומבואר במק"א⁴⁰ ע"פ⁴¹ ואני תפלה, שצריך לבקש בעיקר על מילוי החסרון שלמעלה⁴², ועי"ז יתמלאו במילא גם צרכיו בגשמיות, רפאנו, ברך עלינו ושאר הברכות, הנה בקשות אלו תקנום בנוסח קצר, שזה מורה אשר הענין נוגע לו בעצם פנימיות נפשו, דכאשר הוא מדבר אודות ענין שאינו חסר לו או אפילו שחסר לו אבל אין זה נוגע אליו כ"כ בעצם פנימיות נפשו, אזי הוא מאריך בהענין, בין בהקדמת הענין ובין בהסברת גוף הדבר, אבל כאשר הענין נוגע בעצם פנימיות נפשו, אזי הוא מדבר דברים קצרים. וכל זה הוא לפי שנעשה כלי לאלקות, שלכן מבקש על מילוי החסרון שלמעלה באופן שנוגע לו הענין בעצם נפשו. וזהו שאומרים קודם התפלה הפסוקים ואני ברב חסדך גו'⁴³ ואני תפלת⁴⁴, שהם כנגד ג' האבות⁴⁵, ואני ברב חסדך כנגד אברהם, ביראתך כנגד יצחק, ואני תפלתי גו' עת רצון כנגד יעקב בחיר שבאבות⁴⁶, והיינו לפי שענין הבאר ועשיית הכלי לאלקות (שע"י עבודת התפלה) הוא בכח האבות, כנ"ל. וזהו גם משנת"ל (ס"א) בפירוש צאינה וראינה, שע"י היציאה ממציאאותו, שזוהי אופן העבודה דבחי' צאן, נמשך לו גם הגילוי שלמעלה מהשתלשלות, והיינו, שנעשה כלי גם לבחי' האלקות שלמעלה מהשתלשלות, שזוהי ההמשכה שנמשכת ע"י האבות, כמ"ש⁴⁷ קול דודי גו' מדלג על ההרים, בזכות ההרים אלו האבות⁴⁸, שעל ידם נעשה ענין הדילוג, שנמשך האור שלמעלה מהשתלשלות בדרך דילוג.

ד) **וזהו** ג"כ מ"ש⁴⁹ כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך, ישיש הוא ב"פ יש, בגימטריא כתר, והו"ע נעלה יותר ממה שאמרו חז"ל⁵⁰ עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י (י"ש) עולמות, שהוא

(40) ראה סה"מ תרע"ח ע' רסה. עטר"ת ע' רנח.
 (41) תהלים קט, ד.
 (42) ראה גם אור תורה סימן נו; תנ; תקב (בהוצאת תשס"ו ע' עו; ע' תסד; ע' תצט).
 (43) אוה"ת תשא (כרך ח) ע' ג'צח ואילך. ועוד.
 (44) תהלים ה, ח.
 (45) שם סט, יד.
 (46) ראה ב"ר רפע"ו. זח"א קמו, ב. קיט, ב. קצא, ב. שעה"פ תולדות כז, כה.
 (47) שה"ש ב, ח.
 (48) ראה ר"ה יא, א.
 (49) בפיוט "לכה דודי".
 (50) עוקצין בסופה.

רק מחצה דכתר, היינו מחצה התחתונה דכתר, והו"ע קנה חכמה קנה בינה⁵¹, ב' פעמים קנה בגימטריא ש"י⁵², וכאן נאמר ישיש, ב"פ יש, שנמשך גם בחי' העליונה דכתר, פנימיות הכתר, שזהו גילוי שלמעלה מסדר השתלשלות. ועז"נ כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך, שבכדי שיהי' הגילוי דישיש ב"פ י"ש, שהוא גילוי שלמעלה מהשתלשלות, צריכה להיות העבודה מלמטה למעלה באופן של יציאה ממצאותו, בחי' צאן, שזהו מש"נ שוש תשיש, שהוא בדרך עלי' מלמטלמ"ע, ועי"ז נמשך הגילוי דישיש עליך גו'. וזהו ג"כ מ"ש⁵³ והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש גו', והיינו שע"י עבודתו ששובר וכורת את כל עניניו ויוצא מהם, אזי נעשה כלי ונמשך לו גם הגילוי אור שלמעלה מהשתלשלות, בחי' ישיש. וזהו רני עקרה לא ילדה, שמצד זה שלא ילדה בנים לגיהנם, שהם התולדות דלעו"ז, אזי נעשים אצלו תולדות דקדושה, כמארז"ל⁵⁴ כשזה נופל זה קם, ולא נתמלאה ירושלים (יראה שלם⁵⁵) אלא מחורבנה של צור, ולכן רני, כי אם הבנים שמחה. וזהו ג"כ מ"ש⁵⁶ בכל צרתם לו צר, כתיב לא באל"ף וקרי לו בוא"ו⁵⁷, לו בוא"ו הוא הגילוי דהשתלשלות, ולא באל"ף הוא הגילוי שלמעלה מהשתלשלות⁵⁸, וזהו בכל צרתם וגו', להתם לעילא מטא עקתא דישראל⁵⁹, דע"י עבודתו מן המיצר, מגיע בבחי' ל"א באל"ף שלמעלה מהשתלשלות, ונמשך גילוי זה גם בהשתלשלות, בחי' ל"ו בוא"ו. וכמו"כ הוא בעבודה דעי"ז שפועל בעצמו שלא יהיו לו תולדות דלעו"ז, לא ילדה, לא זרועה⁶⁰, אזי נעשים אצלו תולדות בקדושה, כיון שנעשה כלי לאלקות, ועד שנמשך לו הגילוי שלמעלה מהשתלשלות. וזהו שוש תשיש ותגל העקרה בקיבוץ בני' לתוכה בשמחה, דעי"ז שהיא עקרה בתולדות דלעו"ז, נעשה קיבוץ בני' דקדושה לתוכה בשמחה.

(ה) **וזהו** ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה גו', שענין זה יכול להיות אצל כאו"א מישראל, והיינו, שגם בזמן הגלות ותוקף ההעלם והסתור, הנה ע"י עשיית התשובה, שהו"ע היציאה מכל עניניו,

ובכ"מ.	(51) משלי ד, ה.
(56) ישעי' סג, ט.	(52) שער הפסוקים להאריז"ל עה"פ. לקו"ת
(57) זח"א קכ, ב. וראה גם תענית שם.	צו י, א. סה"מ היש"ת ע' 49.
(58) ראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' 53	תהלים יט, ו.
שסא.	(54) ראה פרש"י תולדות כה, כג.
(59) זהר שם.	(55) ב"ר פנ"ו, יו"ד. תוד"ה הר — תענית
(60) לשון הכתוב — ירמ" ב, ב.	טז, א. וראה לקו"ת ר"ה ס, ב. שה"ש ו, ג.

שזוהי העבודה בכחי' צאן, שבאה ע"י העבודה דקב"ע בכחי' עבד ושפחה, אזי מיד נגאלים, שממשיכים אור הגאולה, שזהו"ע ויהי לי שור וחמור, חמור זה מלך המשיח, שנאמר עני ורוכב על חמור, שזהו החמור עליו נאמר⁶¹ וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו, וכך במשה (גואל ראשון הוא גואל אחרון⁶²) כתיב⁶³ וירכיבם על החמור, והיינו שביאת משיח שנאמר בו עני ורוכב על חמור היא ע"י הקדמת העבודה דויחבוש את חמורו וירכיבם על החמור, שחובש ורוכב על חמורו הוא חומר הגוף⁶⁴, ומבטל את החומריות מכל הענינים שלא יהיו חומריים (ער מאכט זיי אויס ענינים חומריים), כי אם דברים גשמיים מבוררים ומזוככים, ועי"ז מגיע לבחי' האור שלמעלה מהשתלשלות, ומשם נמשך לו גם בהשתלשלות למטה בבקשת צרכיו בכל הענינים, רפואה, פרנסה בהרחבה וזרעא חייא וקיימא, ועד שנמשך למטה האור שלמעלה מהשתלשלות בהגילויים דלעתיד לבוא, ע"י משיח צדקנו, שיבוא לגאלנו במהרה בימינו.

63) שמות ד, כ ובפרש"י. וראה לקו"ש חל"א ע' 15 ואילך. וש"נ.
64) ראה "היום יום" כח שבט.

61) וירא כב, ג.
62) ראה שמו"ר פ"ב, ד. זח"א רנג, א.
שער הפסוקים להאריו"ל ויחי מט, י. תו"א ר"פ משפטים.